

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

Josef Kotásek

josef.kotasek@law.muni.cz

Směnky

- Podoba
- Forma
- Druhy směnek – vlastní a cizí

Vlastní směnka

- Slib jako podstata vlastní směnky
- Minimální počet účastníků
- Postavení výstavce (emitenta) a věřitele
- Náležitosti v čl. I § 75
- Rozšíření počtu účastníků

Směnka cizí

- Příkaz jako základ cizí směnky
- Trojstranný vztah
- Věřitel (remitent)
- Výstavce
- Směnečník (trasát)
- Trata – nesprávné označení!

Směnka cizí s redukováným počtem účastníků

- Směnka cizí na vlastní řad výstavce (čl. I § 3 odst. 1 ZSŠ)
- Zastřená směnka vlastní (čl. I § 3 odst. 2 ZSŠ)
- Totální redukce účastníků

Náležitosti směnky

Směnka vlastní

Směnečná klauzule, platební slib, údaj splatnosti, platební místo, remitent, datum a místo vystavení směnky, podpis výstavce

Směnka cizí

Směnečná klauzule, platební příkaz, jméno směnečníka, údaj splatnosti, platební místo, remitent, datum a místo vystavení směnky, podpis výstavce

Směnečná klauzule

- umístění
- jazyk směnky
- způsoby označení za směnku (složeniny apod.)
- nepřípustné výrazy

Platební příkaz aneb Vrchní soud jako přísný češtinář

- 29 Cdo 802/2010 uvádí názor 6. senátu VS v Praze, dle kterého listina obsahující text "za tuto směnku zaplatíte dne 2. ledna 2005, komu: M. D. 92.800,- Kč" není platná jako směnka cizí, neboť neobsahuje bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu.

Jazyková jednotota

Směnečná listina musí být v době, kdy je vydána, jednojazyčná. Nepřichází tak v úvahu, aby část směny byla v jazyce jednom a část druhá v jazyce jiném, případně, že by text směny přecházel postupně z jednoho jazyka do druhého. Bylo-li by jazyků více, nebylo by možné této podmínce vyhovět. Přitom není důležité, že použitá kombinace jazyků na vydávané směnce nečiní směnku zcela nesrozumitelnou, neboť jde o jazyky blízké, příbuzné.

Jakkoli zde sporné směny obsahují u číselného vyjádření směnečné sumy údaj měny směnečné sumy „CHF“ (který odpovídá ČSN ISO 4217 kódy pro měny a fondy, vydané v prosinci 2002, jež je českou verzí mezinárodní normy ISO 4217:2001) – kód pro frank švýcarský, „druhý“ údaj měny směnečné sumy, nacházející se u slovního vyjádření směnečné sumy, znějící „swiss francs“ je důvodem neplatnosti obou směnek. Není totiž pochyb o tom, že u sporných směnek, vystavených v českém jazyce, zmíněný údaj měny odporuje požadavku jazykové jednototy směny.

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 427/2009, ze dne 21. 12. 2010

Benevolence zahraniční judikatury

„At Oct 14, 1963 pay this Bill of exchange to the order auf eigene Siebzehntausend Deutsche Mark“,

Platná směnka - přestože je směnečná doložka na vlastní řad částečně vyjádřena v němčině a ve stejném jazyku bylo uvedeno i datum vystavení.

Postačí, když směnka má text platebního příkazu a směnečné klauzule ve shodném jazyku

Podle Baumbach/Hefermehl: Wechselgesetz und Scheckgesetz, 1997, s. 113, s. 106)

Bezpodmínečný platební slib či příkaz

- podmínky a jejich dopad na platnost směnek
- co nelze považovat za podmínku

Údaje o sumě a měně směnky

- *cambium mysticum*
- vyjádření směnečné sumy, konkurence vyjádření (čl. I § 6 ZSŠ)
- měna, kolize měn, cizí měna v tuzemské směnce
- Značné pochybnosti vzbuzuje případný údaj kumulativní (“zaplatte tisíc korun českých a dvě stě korun českých”); pro přípustnost Rouček, F. Nové českomoravské právo směnečné. Praha 1941, s. 24

Úročení směnečného penízu

- čl. I § 5 SŠZ

Pokud ve směnce není jiného údaje, *běží úrok ode dne vystavení směnky*. Za správný nelze považovat názor, podle kterého lze úročení směnečné sumy vztáhnout i do období před vystavením směnky (tento závěr – ovšem bez argumentace – uvádí např. Smitek/Štěpina: Jednotný směnečný řád. 1941, s. 46). Znamenalo by to, že budeme úročit neexistující pohledávku. Úročení počíná tedy nejdříve vystavením směnky. Za počátek běhu úroků může být ovšem určen i den pozdější, což výslovně potvrzuje čl. I § 5 odst. 3.

Sporné, *dokdy běží úrok* uvedený ve směnce: do splatnosti směnky nebo až do zaplacení?

Označení směnečníka

- umístění v textu směnky
- výslovné nebo nepřímé označení
- určení směnečníka akceptací?
- nepřípustné varianty

Údaj splatnosti

- na viděnou (vistasměnky)
- na určitý čas po viděné (lhůtní vistasměnky)
- na určitý čas po vystavení (datosměnky)
- v určitý konkrétní den (fixní, precizní směnky)

•V poměrech projednávané věci je nepochybné, že k vystavení směnky byl použit formulář, na kterém – jde-li o údaj splatnosti – je předtištěno: „Dne _____ 19_____“, přičemž pod dlouhou linkou se nachází text „Měsíc slovy“. Do zmíněné části formuláře pak byl nad dlouhou linku dopsán strojopisem údaj „20. září“ a nad krátkou linku za údajem „19“ údaj „2001“. Jakkoli použití takového formuláře zjevně nebylo – vzhledem k datu vystavení směnky 16. října 1997 a vůli výstavce směnky stanovit splatnost směnky až v době po 31. prosinci 1999 – příliš vhodné, ani podle názoru Nejvyššího soudu zde není místo pro úvahy prezentované dovolateli, podle nichž byla splatnost směnky určena 20. dnem měsíce září roku 192001. Je totiž evidentní, že u údaje letopočtu nejde o případ, kdy by část údaje letopočtu („19“) byla předtištěna a další část („2001“) dopsána, s tím, že teprve „souhrn“ obou údajů je rokem, v němž má být na směnku placeno. Závěr, podle něhož údajem roku není „192001“, nýbrž skutečně a jen „2001“ přitom podporuje – jak správně uvedl odvolací soud – zásadní grafická odlišnost textu formuláře a textu do formuláře vepsaného při vyhotovení směnky, nehledě na to, že obecně u kteréhokoli účastníka směnečného vztahu nelze předpokládat, že by – a to i vzhledem ke grafické podobě údaje data splatnosti směnky – mohl mít za to, že směnka bude splatná za více než 190.000 let. **rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 945/2009, ze dne 26. 1. 2011**

- „je-li doba splatnosti na směnce vyznačena způsobem, který požadavkům ustanovení čl. I. § 33 odst. 1 směnečného zákona neodpovídá, neznamená to, že by se k takovému údaji nepřihlíželo (a uplatnila se zásada ... podle [níž] o vlastní směnce, v níž není údaj splatnosti, platí, že je splatná na viděnou), ale existence takového údaje na směnce by byla důvodem její neplatnosti.“
- „z formulace údaje splatnosti „do 30. června 2003“ [je] zcela zjevné, že směnka nebyla splatná konkrétního dne, nýbrž že pro její splatnost bylo určeno časové období končící datem 30. června 2003; potud ve skutečnosti **ponechává na vůli dlužníka, kterého dne v rámci období končícího dnem 30. června 2003 směnku zaplatí. Takto určený údaj splatnosti směnky pak bez jakýchkoli pochybností způsobuje neplatnost směnky ve smyslu ustanovení čl. I. § 33 odst. 2 směnečného zákona.**“

K platnosti směnky se splatností s přesností vyšší než na dny

Směnka se splatností stanovenou s přesností vyšší než na dny (tj. směnka splatná v určitém hodinu, popř. jinak vymezenou část konkrétního dne), je bez dalšího směnkou neplatnou podle ustanovení čl. I. § 33 odst. 2 zákona č. 191/1950 Sb.

29 Cdo 2162/2010

Pouze ze skutečnosti, že směnka na 100 000 Kč měla být dle údajů na ní uvedených vystavena dne 11. 1. 2004, kdy s ohledem na tvrzenou zahraniční dovolenou žalobce být vystavena nemohla, nelze zde proto automaticky dovodit, že by se muselo jednat o směnku neplatnou nebo falešnou.

K platnosti směnky postačuje, aby datum vystavení směnky bylo dnem existujícím.

NS 28 Cdo 3071/2010

Údaj platebního místa

- umístění
- domiciliát
- zákonné platební místo
- K naplnění požadavku určitosti údaje platebního místa přitom postačí, je-li platební místo na směnce vyznačeno alespoň s přesností obce nebo města (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2009)

Údaj platebního místa

- K naplnění požadavku určitosti údaje platebního místa postačí, je-li platební místo na směnce vyznačeno alespoň s přesností obce nebo města. Uvedením názvu obce je platební místo směnky nepochybně vymezeno dostatečně určitým způsobem, a to bez zřetele k tomu, zda případně existuje více obcí stejného názvu. Výklad, podle něhož by v případě výskytu více míst (obcí, měst) shodného názvu bylo zapotřebí – k naplnění požadavku určitého vymezení platebního místa – uvést na směnce ještě další údaje odlišující místo, kde má být směнка zaplácena od ostatních míst shodného názvu, nemá oporu ve směnečném zákoně a ve svých důsledcích by vedl k tomu, že na účastníky směnečných vztahů by byly – ohledně jejich místních znalostí – kladeny naprosto nepřiměřené a ničím neodůvodněné požadavky.

NS 29 Cdo 3106/2009, ze dne 20. 1. 2011

- NS 29 Cdo 3106/2009 uvedení názvu obce „Kostelec“ je dostatečně určitým místem placení.

- neurčitý údaj místa placení, pokud jsou na směnce uvedena dvě místa, která se navzájem vylučují (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005),
- rozpor mezi platebním místem a domicilem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4644/2007, nebo z 2. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 996/2005).
- Za neurčité však již NENÍ považováno určení platebního místa u osoby (např. banky), která má v dané obci více provozoven (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007), nebo v sídle prvního věřitele (remitenta), je-li takové sídlo na směnce uvedeno (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 41/2008).

místo je uvedeno tak, že nelze dovodit určitou obec (údaj v trvalém bydlišti, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2804/2008)

Z hlediska určitosti platebního místa přitom není významné, zda se v rámci směnkou vymezeného platebního místa případně nachází více provozoven označené osoby, v nichž by mohla být směnka k placení předložena. V takovém případě by totiž majitel mohl směnku k placení předložit podle své volby v kterékoli z nich. Přitom na povinnost zaplatit směnku bez jakýchkoli pochybností nemůže mít vliv ani skutečnost, že k datu její splatnosti v rámci vymezeného platebního místa provozovna osoby, u níž má být placeno, neexistuje (byla v mezidobí zrušena); rozhodující totiž je, že i nadále zůstává jednoznačně určené místo placení.

NS sp. zn. 29 Cdo 2352/2008, ze dne 31. 3. 2010

V projednávané věci podle názoru NS nelze odhlédnout od skutečnosti, že ač na směnce je místo placení uvedeno neurčitě (Česká republika), obsahuje směnka určitý údaj o místě vystavení (N.) a na směnce je uvedena dokonce přesná adresa výstavce. Přitom údaj místa placení není s údajem místa vystavení v rozporu (N. se nacházejí v České republice, na okrese Plzeň-jih). Údaj místa vystavení směnky je proto způsobilý upřesnit údaj o místě placení tak, aby majitel směnky věděl, ve kterém místě má směnku v den splatnosti předložit k placení (srov. čl. I. § 87 odst. 1 směnečného zákona). V intencích čl. I. § 76 odst. 3 směnečného zákona je přitom logické, že majitel směnky (směnečný věřitel) bude v případě příliš obecně určeného platebního místa směřovat za účelem předložení směnky k placení do místa vystavení směnky. Je-li místo vystavení směnky přesnějším údajem než místo platební (a oba údaje nejsou mezi sebou v rozporu), nemůže nastat nejistota na straně směnečného věřitele ohledně místa, kde má směnku předložit k placení, ani na straně výstavce vlastní směnky o tom, kde má být v den splatnosti připraven na směnku plnit. Předmětná směnka není proto pro neurčitý údaj o platebním místě neplatná.

NS 28 Cdo 4497/2009

Údaj remitenta

- umístění
- uvození slovy „na řad“, příp. „komu“
- remitent jako výstavce
- **Směnka cizí, obsahující označení remitenta pouze údajem „na vlastní řad“, je neplatná.**
(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 262/2006)
- identifikace remitenta

Datum a místo vystavení směňky

- datum vystavení (formát, umístění, podoba)
- datum vystavení následující po datu splatnosti
- místo vystavení (náležitosti, přesnost)
- NS 29 Odo 1047/2005: „Ustanovení § 33 směnečného zákona nevylučuje, aby byl dnem splatnosti den, kdy byla směňka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směňka (na rozdíl od směňky, která by byla splatná dříve, než v den vystavení) byla neplatná.“

Údaj směnečníka ve vlastní směnce – PLATNOST SMĚNKY

VS 5 Cmo 260/2001-49 : Údaj směnečníka však nepatří mezi podstatné obsahové náležitosti směnky vlastní (čl. I. § 75 směnečného zákona). Je-li tedy takový údaj na směnce vlastní přesto uveden, nutno na něj pohlížet jako na údaj nadbytečný, který nic nemění na konstrukci směnky vlastní; v případě jinak bezvadného obsahu se může i tak jednat o platnou směnku vlastní. Protože jde o nadbytečný údaj, nelze z obsahu rubriky či textového celku s označením směnečníka dovodit údaj vztahující se k obsahu směnky vlastní, v daném případě místo vystavení směnky vlastní. Opět platí, že okolnost, že se jedná o totožné osoby, jakož i to, že podpis včetně adresy byly úředně ověřeny, nemá v daných souvislostech žádný význam.

NS 29 ODO 580/2002 : Pokud je tedy u směnky vlastní uveden směnečník jako ten, který má platit, navíc je výstavce dle § 78 odst. 1 směnečného zákona zavázán stejně, jako příjemce směnky cizí, tj. směnečník, který učinil právní úkon přijetí směnky. ... Skutečnost, že výstavce byl označen termínem směnky cizí jako směnečník, tedy ten, kdo má platit, nemůže být důvodem pro to, aby nebylo možné jej považovat za výstavce a popřípadě použít zákonnou domněnku v § 76 odst. 1 směnečného zákona. Pokud směnka obsahuje slib za tuto směnku zaplatím.... a jako směnečník (ten kdo má platit) je uveden žalovaný, nejsou o totožnosti výstavce žádné pochybnosti, neboť navíc nečitelnost podpisu je vidimována notářským prohlášením na rubu směnky o tom, že podpis výstavce je shodný s osobou v rubrice směnečníka.

Datum a místo vystavení směnky

Datum vystavení směnky (tj. údaj dne, měsíce a roku, kdy byla směnka vystavena) lze na směnce vyznačit libovolným způsobem (slovy, arabskými či římskými číslicemi, popř. i zažitými zkratkami), vždy se však musí jednat o údaj určitý a pojmově možný.

V poměrech projednávané věci Nejvyšší soud nemá jakékoliv pochybnosti o tom, že údajem „06.2./07“, tj. číselným označením dne a měsíce (šestého února) a uvedením zkratky (posledních dvou číslic) roku (2007), bylo určeno zcela konkrétní datum vystavení směnky.

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3106/2009,
ze dne 20. 1. 2011

Důkazní břemeno o pravosti podpisu směnky

Popře-li žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (pravosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v ní uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok.

**Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.2009,
sp. zn. 29 Cdo 3478/2007**

Vidimace směnky

- § 73 odst. 2, písm. a) Notářského řádu, který uvádí, že „notář odmítne vidimaci provést, je-li listinou, z níž je opis pořízen, listina, jejíž jedinečnost nelze ověřeným opisem nahradit.”
 - v následném negativním výčtu: „směnka, šek, nebo jiný cenný papír“
- § 9 písm. c) zák. č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování)
 - „směnka, šek, nebo jiný cenný papír“ plus „protest směnky“
-